

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Dnr: 2015-11/AG/IB

Yttrande över SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet (SOU 2015:45)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara *delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle*. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är FN-konventionen om barnets rättigheter och FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Riksförbundet DHB överlämnar härmed följande synpunkter:

Sammanfattning

Riksförbundet DHB ser överlag positivt på att en utredning har fått i uppdrag att utvärdera statsbidraget för särskilda insatser på skolområdet. Riksförbundet DHB stödjer förslaget om ökad tydlighet i författningen, som därmed kan ge ett stöd till skolhuvudmannen. Det tycks även rimligt att som Skolverket föreslår, att ersättningssystemet ses över så att det bättre överensstämmer med den faktiska studiesituationen.

Riksförbundet DHB tillstyrker förslaget om att Statens skolverk beslutar om fördelning av statsbidraget enligt en ny förordning i utredningen benämnd *Förordning om statsbidrag för särskild undervisning på sjukhus eller institution som är knuten till sjukhus*.

Riksförbundet DHB tillstyrker även förslaget att Specialpedagogiska skolmyndigheten får ett tydligt uppdrag att ge råd och stöd till huvudmän. På myndigheten finns idag den kompetens som krävs för att undervisningen ska hålla en så hög specialpedagogisk nivå som möjligt. Det är dock viktigt att huvudmännen verkligen vänder sig till myndigheten för att ta del av kunskapen så att det inte bara blir en skrivning i förordningen

Riksförbundet DHB delar utredningens uppfattning att utformningen av statsbidraget till regionala utbildningsinsatser bör omprövas.

Riksförbundet DHB tillstyrker tanken i förslaget om att huvudmän ska tilldelas statsbidrag för att långsiktigt kunna stärka den regionala kompetensen för elever med funktionsnedsättning, emellertid kan vi inte närmare gå in på konkreta synpunkter innan vi tagit del av slutbetänkandet. Även om elever med en hörselskada, språkstörning eller som är döva till viss del har möjlighet att söka till specialskolan, så är det många som går integrerat eller i grundsärskola och för Riksförbundet DHB är det av allra största vikt att de avsatta

skattemedlen även kan beviljas till utbildningsinsatser för skolans personal om vad hörselskada, språkstörning eller dövhet innebär och vilka konsekvenser den får för elevens inläring.

4.5.2 Effekter av statsbidraget Särskilda insatser på skolområdet (SIS)

I avsnittet: ”Mellanåret för svårt synskadade” diskuteras möjligheten för elever med svår synskada att genom särskilt anordnad utbildning få ett så kallat mellanår innan de påbörjar sina gymnasiestudier.

Från Riksförbundet DHB vill vi framföra att denna möjlighet även borde finnas för andra grupper. I likhet med elever med svår synskada finns inom gruppen döva och hörselskadade ett antal elever som inte når upp till målen i grund- eller specialskola. En möjlighet till ett mellanår skulle ge fler möjlighet att sedan välja och gå på nationella program på gymnasiet. Dessutom vet vi genom mångårig erfarenhet att det varje år finns elever som pga. av en progredierande hörselnedsättning får ett allt större behov av svenskt teckenspråk för sin kommunikation. Det är ett faktum att ungdomar påbörjar sina studier på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i ”hörselklass” och sedan under studietiden väljer att byta inriktning till ”dövklass” för att få svenskt teckenspråk som undervisningsspråk. Vi ser ett tydligt behov även för denna grupp elever att få rätt till ett mellanår för att främst inhämta kunskaper i svenskt teckenspråk.

4.7 Skolverkets regeringsuppdrag om en översyn av särskild undervisning på sjukhus

Skolverket fann i sin översyn från 2005 att undervisningen på sjukhus i stort sett fungerade väl, men att det på vissa områden fanns skäl att göra ändringar. Det handlade bl.a. om att sjukhusskolorna inte gjorde åtskillnad mellan olika elevgrupper som vistas inom vården och att saknades koppling mellan särskild undervisning och sjukhusundervisning. För elever är det viktigt att undervisningen inte bara håller god kvalitet utan även att formerna på det sätt det sker är tydliga och rättssäkra. Därför stödjer Riksförbundet DHB förslaget om ökad tydlighet i författningen som därmed ger ett stöd till skolhuvudmannen. Det tycks även rimligt att som Skolverket föreslår, att ersättningsystemet ses över så att det bättre överensstämmer med hur den faktiska studietiden ser ut.

8.1.1 Hur fungerar fördelningen och uppföljningen av statsbidraget?

Utredningar har visat att under lång tid har de årligen avsatta statsmedlen legat mer eller mindre konstant på 60 miljoner. Orsaken tycks vara att det till största delen är samma kommuner som ansöker varje år. Här finns det anledning att titta närmare på hur statsmedlen fördelas och används. Är det så att det finns kommuner som skulle beviljas statsbidrag vid en eventuell ansökan, men som inte ansöker pga. av brist på information, är det enligt utredningen ingen som känner till. Det framkommer även att samma begrepp har olika betydelse i de rapporter som utgör underlag för Specialpedagogiska skolmyndigheten, vilket inte torde vara önskvärt. Om statsbidragen på detta område ska fylla sin funktion och ambitionen är att uppnå en rättvisare fördelning mellan olika kommuner, bör detta ses över.

8.1.2 Ny förordning

Riksförbundet DHB tillstyrker förslaget om att Statens skolverk beslutar om fördelning av statsbidraget enligt en ny förordning i utredningen benämnd *Förordning om statsbidrag för särskild undervisning på sjukhus eller institution som är knuten till sjukhus*. Detta med anledning av att utredningens resultat visar på låg närvaro av specialpedagogiska inslag i ansökningar och redovisningar.

8.1.3 Uppdrag att ge råd och stöd

Men hänvisning till avsnitt 8.1.2 tillstyrker Riksförbundet DHB även förslaget att Specialpedagogiska skolmyndigheten får ett tydligt uppdrag att ge råd och stöd till huvudmän med ansvar för särskild undervisning på sjukhus eller institution som är knuten till sjukhus. På myndigheten finns idag den kompetens som krävs för att undervisningen ska hålla en så hög specialpedagogisk nivå som möjligt. Det är dock viktigt att huvudmännen verkligen vänder sig till myndigheten för att ta del av kunskapen så att det inte bara blir en skrivning i förordningen. Den erfarenhet vår organisation har är att vi i ett flertal kommuner har kontakt med skolor som inte vänder sig till Specialpedagogiska skolmyndigheten trots att vi kan konstatera att behov finns. Vårt intryck är visserligen att myndigheten arbetar med att öka informations spridning om sitt uppdrag, men det bör uppmärksammas i samband med den nya förordningen.

8.1.8 Allmänna råd och stödmaterial

Riksförbundet DHB tillstyrker förslaget att Statens skolverk ska ges i uppdrag att utarbeta allmänna råd eller ett likvärdigt stödmaterial om särskild undervisning på sjukhus eller institution som är knuten till sjukhus. Med anledning av de många olika tolkningar och oklara gränsdragningar om vad som gäller, samt den goda erfarenhet vår organisation har av verkets kompetens att i ett remissförfarande arbeta fram allmänna råd anser vi att det kommer att bidra till en ökad likvärdighet.

8.3 Regionala utbildningsinsatser

8.3.1 Statsbidragets effekt

Riksförbundet DHB delar utredningens uppfattning att utformningen av statsbidraget till regionala utbildningsinsatser bör omprövas. Detta mot bakgrund av vad som framkommer i utredningen om avsaknad av nya projektansökningar och okunskap om orsakerna, bristande transparens i hanteringen av skattemedel samt det problematiska att utvärdera effekterna av statsbidragen till regionala utbildningsinsatser.

8.3.2 Att säkra regional kompetens

Riksförbundet DHB tillstyrker tanken i förslaget om att huvudmän ska tilldelas statsbidrag för att långsiktigt kunna stärka den regionala kompetensen för elever med funktionsnedsättning, emellertid vill vi ta del av förslaget i slutbetänkandet innan vi kan komma med mer konkreta

synpunkter. Det är positivt att det föreslås att skattemedel ska styras till att kunna möjliggöra en uppbyggnad av en långsiktig, stabil och högkvalitativ utbildning för elever med funktionsnedsättning i alla delar av landet. Det visar på att utredaren inser de demografiska problem som finns, och tar dem på allvar. Det är bra att den tidigare regeln om att ett visst antal elever måste utgöra underlag innan skattemedel beviljas för en utbildningsinsats inte längre ska gälla. Det är viktigt att skattefinansieringen kan göra det möjligt att genom kompetent verksamhet även kunna erbjuda elever med funktionsnedsättning som bor i mer glest befolkade områden en likvärdig utbildning. Med anledning av att de flesta eleverna med hörselnedsättning eller språkstörning går integrerat, är det för Riksförbundet DHB av allra största vikt att de avsatta skattemedlen även kan beviljas till utbildningsinsatser för skolans personal om vad hörselnedsättning och språkstörning innebär och vilka konsekvenser dessa funktionsnedsättningar får för elevens inläring. Vi anser även att utredningen måste ta i beaktande vad som i förslaget avses med begreppet inkludering och från vems perspektiv det tolkas. Är det elevens eller skolans perspektiv?¹ Vi instämmer även i Piteå kommuns uppfattning att om huvudmannen inte klarar av att möta elevens behov så riskerar en inkludering att bli en exkludering och därmed direkt ha en destruktiv inverkan på elevens utveckling, vilket är förödande. I enlighet med svensk skollag är det alltid elevens perspektiv som ska vara utgångspunkt både vad gäller inkluderingstanken och utbildningsinsatser generellt.

Örebro den 20 oktober,

Lena Fernström

Vice förbundsordförande
Riksförbundet DHB

¹ Nilholm, Göran och Göransson Kerstin, Inkluderande undervisning, SPSM, 2013